

Når syndigheden går i selvværdet

Syndefaldets konsekvenser er uoverskuelige. For egentlig er det vel et udtryk for, hvor gennemtrængende synden er, at det kan gå så skævt, at syndigheden får lov at gå i selvværdet. En konsekvens som er med til at tage frimodigheden til at leve menneskelivet med oprejst pande og værdighed fra mange. Sådan kan det gå, selv om det bibelske menneskesyn giver al mulig grund til at leve med et sundt selvværd.

Du er værdsat – du får lov at værdsætte dig selv

Vogt mig som din øjsten (Sl 17,8)

David, salmens forfatter, hviler i at være Guds øjsten. Det er et gammelt udtryk, der betyder at være nogens yndling eller favorit. Gud har givet hvert menneske en speciel position. Hver især er vi noget særligt. Det er vi, fordi vi er skabt unikke af ham og tilhører ham.

Jeg kalder dig ved navn, du er min (Es 43,1)

Gud kender mit navn! Blandt verdens seks milliarder mennesker har han fuldstændig styr på, hvem jeg er. Det er stort at tænke på. *Du er min!* Sådan siger forældre nogle gange til deres børn. Dermed markeres et tilhørsforhold, et slægtskab. Ved dåb og tro er vi Gud børn. Han er vores gode far, der siger til os: Du er min! Jeg har skabt dig, og jeg har købt dig for en meget høj pris. Dette er bare to eksempler fra Bibelen på, at mennesker har værdi i Guds øjne. Der findes mange flere. Guds værdsættelse af os giver os frimodighed til at værdsætte os selv – lige som andres værdsættelse af os gør det. Her er vel og mærke tale om en værdsættelse, der ikke har noget med præstation at gøre. Jeg har ikke gjort mig fortjent til at have værdi. Jeg har det bare.

At blive stillet til ansvar er udtryk for agtelse

Det er syndere, ovenstående bibelord er sagt til. Vores grundlæggende syndighed tager altså ikke vores værdi fra os. Adam og Eva faldt i synd – og vi er grundlæggende mærkede af synden. Her er Bibelens tale fuldstændig klar. Adam og Eva mærkede konsekvensen af deres oprør mod Gud. De blev sendt ud af Edens have og dermed væk fra fællesskabet med Gud. I udgangspunktet udelukker vores synd /vores oprør os også fra fællesskabet med Gud.

Gud stiller altså mennesker til ansvar for deres holdning til ham og de deraf følgende handlinger. Syndens løn er døden! Men netop det at blive stillet til ansvar er et udtryk for, at vi har værdi og er agtede og respekterede af Gud. Straf får kun den, som er tilregnelig i gerningsøjeblikket og som betragtes som myndig. Når et menneske prøver at fralægge sig ansvar og løbe fra det eller skyder skylden på andre, mister det noget af sin værdighed. Ansvarlighed og værdighed hænger sammen. Vores ansvarlighed viser sig også ved, at Gud respekterer vores nej. Hvis vi ikke vil have med ham at gøre, får vi lov til at slippe. Gud tvinger ingen til fællesskab med sig. Men der skal heller ikke være tvivl om, at Gud ønsker frelse for hvert eneste menneske.

Gud fandt os værd at frelse

Det største og fineste udtryk for, hvilken værdi vi har for Gud, finder vi i Jesus. Hans stedfortrædende død er det ultimative udtryk for Guds kærlighed til os mennesker og hans værdsættelse af os. At Gud gør os ansvarlige og pålægger os straf for vores fornægtelse af ham – det kan vi til nød forstå hvis vi anerkender Gud som en autoritet i vores liv. Men at han selv tager straffen ligger uden for vores forståelsesramme og kan kun gribes i tro. *For syndens løn er død, men Guds nådegave er evigt lid i Kristus Jesus, vor Herre.* (Rom 6,23)

Skyld/skam

Skyld har den, som har gjort noget forkert i forhold til reglementet – i denne sammenhæng Guds lov. Skyld afføder hos det sunde menneske skyldfølelse og dermed følger et behov for opgør og tilgivelse.

Skam føler det menneske, som ikke opfatter sig selv som god nok. Skamfølelsen får et menneske til at trække sig tilbage og gemme sig for ikke at blive udstødt.

Der er mange ting i vores samfund, der appellerer mere til skamfølelsen end til skyldfølelsen. Og når der prædikes om skyld og menneskets syndighed, bliver det let opfattet som noget krænkende. Skylden bliver noget, som truer selvfølelsen og selvrespekten. Måske fordi vi dermed fratages drømmen om egen fuldkommenhed. Og måske fordi vi i vores tid er ekstra sårbare, fordi vi værdisætter vældig meget efter præstation og ikke så meget efter væren.

Der er altså nogle tendenser i tiden, som gør det vanskeligt at prædike om skyld og ansvar uden at mange føler sig ramt i selvværdet. Det betyder ikke, at vi skal holde op med at gøre det, men det betyder, at vi skal arbejde med, *hvordan* vi gør det. For menneskers frelse afhænger jo af, at de opdager, at de er fortabte, hvis ikke de kommer ind i et sandt forhold til Gud.

Selv kun et intet, intet – når forkyndelsen af syndigheden bliver misforståelig

Som vi har set, gives der i Bibelen et stort grundlag for et sundt selvværd – også for syndere. Hvor er det så, det alligevel går galt og syndigheden kommer til at gå i selvværdet? Jeg tror det sker, når der er sider af det bibelske stof, der forsømmes i prædikenen, og når der på nogle områder prædikes misforståeligt.

Forsømmelse af 1. trosartikel

Det er vigtigt, at forkyndelsen har forankring i 2. trosartikel, men den må aldrig miste første og tredje ud af sit synsfelt. Netop for at hindre misforståelser er det vigtigt, at mennesker også ser sig selv ud fra skabelsens synsvinkel. Med denne synsvinkel inde i billedet kan der prædikes tydeligt om både menneskets fald og menneskets oprejsning, om synd og nåde.

Manglende klarhed i forkyndelse af lov og evangelium

Det skal forkyndes klart, at vi *er* syndere, og at vi *er* retfærdige. Det, der kan gøre billedet uklart her og skabe misforståelser, er, hvis tingene blandes sammen og ender med "bør"-forkyndelse. Når forkyndelsen af lov og evangelium bliver uklar, afføder det en masse dårlig samvittighed, og den leder nemt over i skammen, der siger: *Jeg dur ikke, nu må jeg også tage mig sammen, så det kan blive bedre med mig.* Der er brug for forkyndelse, der leder til knuste samvittigheder. Det er noget andet end dårlig samvittighed. Et menneske med knust samvittighed ser sin rette stilling over for Gud og kan ledes ind i modtagelsen af den betingelsesløse og altomfattende nåde.

Sammenblanding af det vandrette og det lodrette plan

I forkyndelsen må der skelnes klart imellem menneskebud og Guds bud. Tradition og Guds vilje. Gode traditioner og fornuftige leveregler er gode i sig selv, men de må aldrig ophøjes til at være Guds bud. Hvis det sker, bindes samvittigheder på falsk grundlag og dermed følger megen falsk skyldfølelse. På det vandrette plan skal der være plads til, at vi kommer til forskellige konklusioner og har forskellige meninger. Vi må ikke binde samvittighederne hårdere, end Guds ord gør.

Modtagelsen af Guds tilgivelse vanskeliggøres når selvværdet er lavt

Et menneske med lavt selvværd, har svært ved at tro på, at det er elsket og værdsat af andre mennesker. Denne usikkerhed giver sig ofte udslag i et overdrevet behov for anerkendelse og for

at blive set. Og selv om omgivelserne giver masser af disse ting, preller det ligesom af og bliver ikke modtaget.

På samme måde kan det blive i forholdet til Gud. Der kan blive vanskeligheder med at tro sig elsket og værdsat af ham. Og der kan frem for alt blive vanskeligheder med at tro sig tilgivet. Hvordan kan Gud elske mig? Der er jo ikke noget, der er værd at holde af! Mange som slås med manglende frelsesvished slås også med lavt selvværd, for det hænger ofte sammen. "Der skal være nogen hjemme" – altså en tydelig personlighed, som både kan blive stillet til ansvar, og som kan modtage Guds tilgivelse. Det er en af grundene til, at det er fatalt, hvis vi ikke giver plads for en sund forkyndelse af første trosartikel.

Tilgivet til et liv i frimodighed i syndens verden

Tak med glæde vor Fader, som har gjort jer duelige til at få del i de helliges arv i lyset. (Kol 1.12). Jesus har stillet sig mellem os og Gud. Når Gud ser mig, ser han Jesus. Og han dur. Gud ser mig helt retfærdig og ren. Hvilken frihed! Jeg er gjort duelig, så jeg dur! At være en tilgivet synder er at træde ind i denne virkelighed. Og den giver frihed til at leve det ufuldkomne liv i denne syndens verden, så vi selv og vores næste får gavn af det. Det fuldkomne krav har Jesus altså indfriet for os. Nu kan vi derfor frimodigt være de ufuldkomne mennesker, vi er, her i verden. Vores medmennesker kan nøjes med det ufuldkomne. Det giver mig syndige menneske værdighed.

Ellen Esmarch Pedersen
Cand. mag., lærer på LMH
Gift med Carsten, mor til 3 voksne børn